

2. Політичні науки
Шачковська Л.С.,
кандидат політичних наук, доцент
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ В ЄС

Проблема мігрантів для Євросоюзу стає все більш актуальною. Керівництво ЄС прогнозує, що найближчим часом потік біженців буде тільки зростати. При цьому країни-учасниці ЄС поки не можуть домовитися про те, хто і як повинен вирішувати проблему біженців. Спроби пошуку загальноєвропейської стратегії наштовхуються на неприйняття низкою країн, які не бажають розділяти тягар відповідальності за проблему біженців, що власне суттєво гальмує процес вироблення такої стратегії і змушує деякі країни приймати хаотичні ситуативні рішення перед обличчям дедалі більшої проблеми. Виходячи з обставин, що склалися, з'явилась необхідність проаналізувати особливості сучасних міграційних процесів та ефективні заходи щодо регулювання потоків біженців.

У Європі найбільший з часів Другої світової війни наплив мігрантів і два погляди на цю проблему. Німеччина, Франція, Італія та скандинавські країни розглядають міграційну кризу як випробування європейських цінностей і єдності. А Угорщина, Польща, Словаччина, Чехія і балтійські держави вбачають у біженцях загрозу безпеці і благополуччю [4]. Шляхів виходу з кризи у країн ЄС зараз не надто багато. По-перше, треба чесно визнати, що ті кілька мільйонів біженців, які вже в дорозі, прийняти і розмістити, мабуть, доведеться. Самі біженці в розмовах з журналістами на шляху прямування весь час кажуть, що назад їм дороги немає. Тут важливо дати їм можливість працювати і скоротити до мінімуму допомоги – зайнята людина куди менш схильна до дурощів і набагато швидше інтегрується в суспільство, ніж бовтається без діла в гуртожитку в компанії собі подібних. По-друге, треба зробити все можливе, щоб нових претендентів було якомога менше, а ті, що вже приїхали, з часом

відправлялися на батьківщину. І тут вже не обійтися без серйозних зовнішньополітичних зусиль. Точніше – без абсолютно нової стратегії. Щоб люди не бігли зі своїх країн, там необхідно припинити війни, зайнявши більш активну позицію. Захід повинен всерйоз зайнятися припиненням конфліктів (якщо необхідно, то використовуючи силу) і – головне – відновленням постраждалих держав. Потрібно чесно визнати, що без енергійного втручання Європи та США вони приречені на кровопролиття та злидні. Будь-які військові зусилля США та Європи (наприклад, у Сирії та Іраку) повинні йти одночасно з відновленням інфраструктури, будівництвом шкіл, університетів та культурних центрів. Радикальний ісламізм і тероризм з'являються, в першу чергу, від неробства і відсутності життєвих перспектив у молоді [3].

Країни ЄС мають право відновлювати прикордонний контроль на період до шести місяців згідно з Розділом II Шенгенського кодексу. Наразі цим правом скористалися 8 країн-членів. Відновлення контролю не дозволяє зупинити потік мігрантів, але полегшує управління цим потоком та обліком мігрантів. Облік тих, хто прибуває, наразі є першочерговою проблемою, яка потребує вирішення. У відсутності належного обліку звинувачують Грецію, і це може стати причиною виключення країни з дії Шенгенської угоди. Після перевірки Греції на предмет дотримання зобов'язань щодо охорони кордону, було зафіксовано численні порушення. Зокрема, брак належної реєстрації й обліку мігрантів та не проведення дактилоскопії (зняття відбитків пальців). В лютому Європейська комісія розглянула результати перевірки і надала грецькому уряду три місяці на усунення порушень – тобто строки закінчаться приблизно у травні. Лобістом швидкого вирішення проблеми належного контролю над південним кордоном ЄС є Німеччина, її мета – перестрахувати себе. Справа в тому, що 12 травня закінчується максимальний термін, на який Німеччина може тимчасово відновлювати контроль на кордонах. Незадовільне виконання зобов'язань з боку Греції легітимізує продовження контролю на внутрішніх кордонах ЄС. Швидше за все, доля Шенгенської угоди на найближчі два роки (максимально можливий термін відновлення контролю) вирішиться саме в

травні. Анулювання Шенгенської угоди очікувати не варто, – це занадто складно і невигідно. Наприклад, економічні втрати Франції після виходу із Шенгенської угоди оцінюють в 10 мільярдів євро. Проте досить ймовірним є відновлення контролю на окремих ділянках кордону протягом двох років [4].

Європейські країни при вирішенні проблеми біженців спираються на умови Дублінської угоди – документа, що регламентує відносини між країнами ЄС у процедурі надання притулку. Основний принцип Дублінської угоди полягає в тому, що тільки одна країна відповідальна за розгляд запиту про притулок [3].

Дублінську угоду підписали всі країни Європейського Союзу, плюс Ісландія, Норвегія, Швейцарія і Ліхтенштейн. Однак нинішня практика, коли статус біженця потрібно отримувати там, куди мігрант прибув спочатку, себе не виправдала – проти налаштовані прикордонні країни – Італія, Греція, Іспанія та Угорщина. Тому доцільно переглянути положення Дублінської угоди, зміцнити охорону кордонів ЄС й укласти список «безпечних країн» для біженців [2].

Як відомо, на саміті ЄС – Туреччина, який відбувся в Брюсселі 7 березня, Туреччина запросила в ЄС 6 мільярдів євро для допомоги сирійським біженцям, які перебувають на її території. Міністр закордонних справ Туреччини відкинув будь-які звинувачення в тому, що Туреччина таким чином вимагає гроші для себе. «Ми бачимо несправедливі звинувачення проти Туреччини... нібито ці гроші виділяються для Туреччини. Начебто Туреччина «благає» про гроші. Ці гроші будуть витрачені для задоволення потреб сирійців, а не надійдуть до нашого бюджету», – підкреслив Глава МЗС Туреччини Мевлют Чавушоглу. На території Туреччини знаходиться близько 2,7 мільйона сирійців, що рятуються від п'ятирічної війни на своїй батьківщині.

Раніше президент Туреччини Реджеп Тайїп Ердоган розкритикував ЄС за те, що протягом чотирьох місяців угода про надання Туреччині 3 мільярдів євро для допомоги мігрантам не була реалізована. Лідери ЄС на міні-саміті з міграції ЄС – Туреччина, який відбувся 7 березня досягли значного прогресу в

переговорах з Туреччиною щодо майбутньої угоди для зменшення напливу мігрантів. Одним з пунктів майбутньої угоди ЄС – Туреччина, за пропозицією турецької сторони, має стати надання додаткової допомоги від ЄС у розмірі 3 мільярдів євро для цієї країни в обмін на те, що Туреччина прийматиме нелегальних мігрантів з ЄС [5].

Під час саміту ЄС – Туреччина його учасники вирішили не оголошувати закритим так званий балканський маршрут для нелегальних мігрантів. Варто відзначити, що проти оголошення «балканського маршруту» закритим заперечували в першу чергу, Німеччина і Греція. Канцлер ФРН Ангела Меркель підкреслила, що така позиція означала згоду з розкритикованими односторонніми діями Австрії та низки балканських держав щодо запровадження квот на допуск біженців на свою територію, а також щодо закриття кордонів. Також варто додати, що учасники саміту в Брюсселі оголосили одним з пріоритетів повернення до функціонуючої Шенгенської зони до кінця 2016 року. Греції будуть виділені додаткові кошти для охорони зовнішніх кордонів ЄС, у тому числі з Албанією та Македонією.

Голова Європейської Ради Дональд Туск заявив, що ЄС пристав на «сміливі пропозиції Туреччини». «Ми домовилися працювати на підставі наступних принципів: повернення всіх нових незаконних мігрантів, які прибувають з Туреччини на грецькі острови, прискорення реалізації системи візової лібералізації, прискорення виділення 3 мільярдів євро і додаткове фінансування для механізму допомоги біженцям», – сказав Туск після завершення саміту ЄС – Туреччина. За його словами, йдеться про переселення сирійських біженців за принципом «один за одного». Окрім цього, країни Євросоюзу домовилися про програму значної гуманітарної допомоги Греції, яка буде надана в терміновому порядку [1].

Отже, щоб впоратися з «міграційною проблемою», особливо в ситуації кризи, необхідний не лише загальний бюджет, спільна позиція, але й, найголовніше – чітка середньострокова та довгострокова стратегія. Можливо, ЄС і вдасться вирішити проблему сотень тисяч біженців, однак, швидше за все

цей процес буде довгим та неймовірно важким, зважаючи на непримиренні позиції держав-членів.

Література

1. «Балканський маршрут» транзиту біженців закрито, – результат саміту ЄС-Туреччина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://espreso.tv/news/2016/03/08/quotbalkanskyu_marshrutquot_tranzytu_bizhenciv_zakryto_rezultat_samitu_yes_turechchyna
2. Дудина Г. Відчиніть, міграція [Електронний ресурс] / Г. Дудина // Коммерсант. 2015. 09.09. Режим доступу: <http://www.kommersant.ru/doc/2806383>
3. Мігранти як виклик європейській цивілізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.112.ua/statji/mihranty-iaak-vyklyk-ievropeiskii-tsyvilizatsii-257513.html>
4. Міграційна криза загрожує розколом Євросоюзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/nation/1401504-migracijna-kriza-zagrozhue-rozkolom-evrosoyuzu>
5. Туреччина вимагає гроші від ЄС для мігрантів, а не для себе – МЗС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/news/2016/03/9/7045971/>